

Vliegtuigwrakken in Marknesse.

De Noordoostpolder lag in de tweede wereldoorlog op de lijn waarover veel bombardementsvluchten van Engeland naar Duitsland liepen. Door aanvallen van Duitse jagers en luchtafweer zijn ~200 vliegtuigen in het IJsselmeer-gebied neergestort. Op het grondgebied van de Noordoostpolder zijn in de tweede wereldoorlog minstens 21 vliegtuigen neergekomen, mogelijk enkele meer. Ook zijn er vliegers aangespoeld van crashes in het IJsselmeer en zijn parachutisten in de polder geland van crashes buiten de polder.

De informatie op deze site richt zich voornamelijk op de achtergronden van de in Marknesse neergestorte vliegtuigen. En op de wijze waarop de Marknesser bevolking hierbij betrokken is en de vliegeniers herdenkt.

Drie geallieerde vliegtuigen zijn op het grondgebied van Marknesse neergestort of hebben een noodlanding gemaakt. Een vierde vliegtuig, waarvan jarenlang is gedacht dat dit ook in Marknesse was neergestort, blijkt in werkelijkheid neergestort in Tollebeek en wordt ook op deze site beschreven.

Figuur 1 Locatie van de crashes in Marknesse

Op deze website vindt u eveneens uitgebreide informatie over:

Baarloseweg, crash Wellington R1757 op 12 oktober 1941

Foutieve identificatie Crash Oosterringweg, kavel N 33

Oosterringweg / Lindeweg, crash Lancaster JA902 op 2 januari 1944

Kleiweg, noodlanding Whitley P4968 op 19/20 augustus 1940

Tollebeek crash Lancaster JA702 op 30 januari 1944

U vindt ze, als u terug gaat naar onze homepage, onder deze categorie **VLIEGTUIGWRAKKEN**

Voor de bemanningsleden van het vliegtuig dat in 1941 bij Marknesse aan de Baarloseweg neerstortte is, al in de oorlog, een monument geplaatst bij hun veldgraf op kavel R 34. In Marknesse is in 2007 een replica van dit monument geplaatst waarbij op 4 mei alle gevallen van de 2e wereldoorlog worden herdacht. Klik op de foto van het monument voor meer informatie over de historie van het originele en het huidige vliegeniers monument in Marknesse.

Figuur 2 Monument op kavel R 34 aan de Baarloseweg

Figuur 3 Afgeworpen brandstoftank, door drie jongens uit Marknesse gevonden in de polder

GASTLESSEN op scholen in Marknesse

Als onderdeel van het Leader project in 2007, waar ook het vliegeniersmonument in Marknesse deel van uit maakte, zijn door Historisch Marknesse in Woord en Beeld de afgelopen jaren op diverse scholen gastlessen gegeven. In deze lessen worden de crashes van vliegtuigen in de Noordoostpolder behandeld. Met een PowerPointpresentatie wordt de leerlingen van groep 7 of 8 een beeld geschetst van het leven van de vliegeniers en de gevaren voor hen bij de luchtaanvallen op Duitsland.

Figuur 12 Ter onderbreking is vliegtuigje vouwen best leuk!

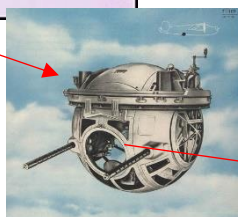
Ook de risico's voor de verzetsmensen, die vliegeniers na een crash verbergen en helpen te ontsnappen, worden verduidelijkt.

Van één van de vliegtuigen, die in de Noordoostpolder zijn neergestort, kunnen de leerlingen tijdens deze lessen zelf wat kleinere

bekijken

brokstukken
en
vasthouden.

Figuur 1 Brokstuk van de geschutskoepel van de B-17 "Dinah Might" gecrasht aan de Vliegtuigweg

Vast onderdeel van de gastles is ook een kort, maar waar gebeurd, verhaal over de ontsnapping van de complete bemanning van het vliegtuig de "Paragon". Dit is een B-17 Vliegend fort dat bij Espel is neergestort. Dit verhaal begint direct na de crash in Espel en beschrijft de belevenissen van de 9-koppige bemanning op hun tocht door de Noordoostpolder. Bij deze vlucht worden ze geholpen door het verzet in de Noordoostpolder en Vollenhove. Een gastles over de vele crashes die in de Noordoostpolder hebben plaats gevonden kan een mooie aanvulling zijn op het lesprogramma rond de dodenherdenking en bevrijding.

De stukken van de puzzel, om het beeld van de drie crashes in Marknesse compleet te krijgen, blijken over de gehele wereld verspreid te liggen. Vaak komt informatie van familie van de bemanningsleden omdat de vliegeniers zelf zijn overleden. Of zij hebben nooit over hun oorlogsperiode willen praten. Heel soms is er een dagboek of verslag beschikbaar. Maar vaak blijven er vraagtekens over en is een crash en of de ontsnapping via een pilotenlijn lastig te reconstrueren. Vanaf onze tentoonstelling en plaatsing van het vliegeniersmonument in 2007 doet Historisch Marknesse in Woord en Beeld zijn best om het verhaal van de crashes in Marknesse compleet te maken. Met deze site als gevolg.

Vliegeniersmonument Marknesse

In Marknesse is een vliegeniersmonument ter herdenking van de bemanningsleden van vliegtuigen die op het grondgebied van Marknesse zijn gecrasht. De geschiedenis van dit monument begint bij de crash van een Wellington aan de Baarloseweg. Het gebied waar de Wellington crashte was nog nat en drassig, waardoor de berging van het wrak in 1941 nog niet mogelijk was. In 1943 is, op initiatief van de Duitse bezetter, de locatie van het wrak gemarkeerd met een herdenkingskruis, zie de brief hiernaast. In het begin van de oorlog was er nog wel wederzijds respect voor de gevallenen.

Op het kruis bij dit veldgraf stond het opschrift:
"Hier rusten 4 Engelse vliegers, A.W. Jeffries, P.E.M. Cooke, W.C. Wood en W.H.S. Byers, gevallen op 12-10-41".

Wegwijzerkruis, Bult 54
No. 14/11/41 Dr. 12/11/41

An den
Herrn Bürgermeister
in K u i n e
Prov. Overijssel

Bez.: Errichtung einer Grabstelle

Am 12.10.41 stürzte etwa 3 km von Blankenham ein engl. Flugzeug ab. 4 Mann der Besatzung sind mit den Trümmern des Flugzeuges weggesunken. An dieser Unfallstelle ist eine provisorische Grabstätte mit einem Grabkreuz, (welches nachstehende Aufschrift trägt), zu errichten.

Hier ruhen 4 englische Flieger:
Sergeant A.W. Jeffries
Sergeant P.F.M. Cooke
Sergeant W.C. Wood
Sergeant W.H.S. Byers
Gefallen am 12.10.41
Vollzugsmeldung ist bis 8.5.43 nach hier zu reichen.

Wehrmachtgräberoffizier 24

W./Du. *M. H. H.* Oberstleutnant.

Nachrichtlich:
Fliegerhorst Leeuwarden Abtlg. Gräberdienst.
Wehrmachtkommandantur Zwolle Abtlg. Gräberdienst.
Niederländische Rote Kreuz Den Haag.

Het veldgraf werd in 1947 geadopteerd door de vereniging van dorpsbelang van Marknesse. Zie onderstaande kopie uit het notulenboek van dorpsbelang.

Ledenvergadering op Zaterdag 27 Sept '47 des avonds Omroep Kamp I.
Zeden buicht van het Openbaar Lichaam, waarin dit mededeelt het onderhouden
van het graf der 4 gevallen geallieerde piloten op kard R 34 ^{om te droegen} aan onze
dorpsvereniging met ingang van 25 Sept 1947.

Het wrak van de Wellington en de lichamen van de vier bemanningsleden werden pas geborgen in 1948. Deze vier bemanningsleden zijn begraven op de begraafplaats in Emmeloord.

Figuur 2 Graven in Emmeloord, 1952

Van 1948 tot 1995 zijn de omgekomen vliegeniers van deze Wellington jaarlijks herdacht op 4 mei tijdens een dienst in één van de kerken in Marknesse. Na deze diensten werden er, door de vereniging van Dorpsbelang Marknesse, bloemen gelegd bij de graven in Emmeloord.

Figuur 3 onthulling vliegers monument in Marknesse op de oude locatie aan het Oosteinde

In 2007 is door de vereniging van Dorpsbelang Marknesse het initiatief genomen in het Dorp een vliegeniersmonument op te richten. Bij de dodenherdenking op 4 mei kunnen hierdoor nu ook weer in Marknesse alle bemanningsleden herdacht worden die in de polder zijn

gesneuveld of voor onze vrijheid krijgsgevangen hebben gezeten. Als basis voor dit monument is gekozen voor een replica van het kruis dat bij het veldgraf aan de Baarloseweg heeft gestaan. Het nieuwe monument is ontworpen door Esli Tapilatu. Hij heeft in het ontwerp het kruis geplaatst op een propeller van een gecrasht vliegtuig. Kruis en propeller staan centraal in twee concentrische cirkels van gemetselde stenen. Zijn gedachte daarachter was "Zoals de cirkel eindeloos is willen wij ook de gevallen eindeloos blijven herinneren." Op de bronzen plaquettes op het kruis staan, naast de namen die ook op het originele kruis stonden, ook de namen van de 5 omgekomen bemanningsleden van een Lancaster gecrasht aan de Oosterringweg, waarvan later bleek dat deze is gecrasht bij Tollebeek.

Door de bouw van een nieuw busstation moest het monument verplaatst worden van de locatie bij de ingang van het dorp naar het dorpscentrum.

Het originele ontwerp van het monument met een horizontaal geplaatste propeller was esthetisch een fraai geheel. Voor sommige vliegeniers was de horizontale opstelling van de propeller echter een minder gelukkige keuze. Een propeller werkt alleen naar behoren als hij min of meer in verticale stand staat. Dit was uiteindelijk de reden om het ontwerp zodanig aan te passen dat de propeller in de verticale stand komt te staan. Ook deze aanpassing is gelijktijdig uitgevoerd met de verplaatsing.

ter IJzerster, in de voorzet van de Brise vlaggen 'The Old Zuyder Sea' ruiterde liden de "weere Vreeltoets" een belangrijk rangschiksel op de ruus van de geallieerde bewoners om eeg naar versillende samens doen in Dussand. De Horenbaa uitdun van het IJzerster amede de afwezig van Dulle zoonkier en het lachdravende af bewen het weer nasser het IJzersterpeelpeel van brennwerkes van de Engelse in Aan kansen lachtoetnen tot een geallieerde lachtoetnen van en naar de Dulle degeeliden. Nielen van toetnen de liden de vuurde schate e' sinweg een storm haden zoden dader op het beuist ne IJzerster om circa e' in het drier een roodkiet op het evel verkeren eeg eer op het land. In het geset dat zielen van het woenporen koken nasser, nore het IJzerster napper koken geskied op zich "verhoetnien op de de loren nore". De veritas de woerdende aangevred van geallieerde comenrepepe geset de Voorlootspok liden de gorengeen

[illegible]

In het buitengewoon van McKinness zijn twee vliegtuigen in ook resten van een Lancaster gevonden. Op 12 oktober 1941 is op kamel R34 van de Baneroseweg een Britse Vickers Wellington Mk1: (serienummer RT157/576 squadron RAF) compleet vernietigd. Een jaar daaraan vooraf een Britse Armstrong Whitworth Whitley Mk1 (serienummer P4563, 576 squadron RAF) op 20 augustus 1941: een gestagte noodlanding; op het water vlak bij de kust van de Oosterschelde. Het vliegtuig is in 1992 opgegraven en is nu te zien in de tentoonstelling van de RAF-bemanningenleiders door de vissers uit Vellernoor in land gebracht. Ze waren namelijk direct opgegraven en vertelden bijna de gehele door in de Duitse kampen, tot dat ze allen in mei 1945 werden bevrijd.

De bemanning van Wellington M-10 - R1757 - DX-X bestond uit zes man, waarvan één bemanningslid de crash overleefde. Hij wist zich met zijn parachute in veiligheid te brengen, maar werd de volgende dag in Blokkzijde krijgsgevangenschap gemaakt en uiteindelijk op 4 mei 1945 in Duitsland bevrijd. De copiloot werd op 16 oktober 1941 in Kuurne begraven en de overige vier bemanningsleden kregen op 5 maart 1943 in een collectiegraf op de begraafplaats in Emmeloord hun laatste rustplaats. De bemanning van het toestel bestond uit:

De vliegbasis is gevonden aan de Oosterringweg werden in maart 1973 toegekend aan Lancaster JA702. Eind 2018 wordt ontdekt dat dit cruijsat was Lancaster JA702 crashte bij Tolbeek. De resten waren van de Lancaster JA622 aan de L. d. weg op kavel M92 (3 januari 1944). Als eerste ton blijf de Lancaster JA702 op dit monument vermeld. Van de benaming van Aero Lancaster Mk.III - JA702 - 3T-2 overleefden vijf maar de crash niet. Zij liggen begraven in Volsheha. Twee vliegtuigen werden krijgswagen gemaakt. De benaming van het laatste toestel is bekend.

Zij allen vochten voor onze vrijheid

Al respect voor de gewaardeerde bijdragen en de inzet van de deelnemers, is in september 2007 het laatste project, 'Marxisme - Figuur', afgerond. Het lukte om al door de gemeenteraad, gemeenteraadslid, gemeenteraadslid en gemeenteraadslid Gemeenschap gefinancierde project hebben vrijwilligers al Marxisme deze herdenkingsplaats aangelegd.

De priester is allereerst van een Engels binnenwonder en beschrijft gesteld door het Verkeersmuseum, 'Terselling'. Voor het kraai heeft het voorname personen van de gemeenteraad plan en de gemeenteraad als voorbeeld gesteld. (zie foto). Op deze plaats hebben zij ook de gemeenteraad van de stad. Zij zijn gekomen en wachten op de gemeenteraad en de gemeenteraad. Zij hebben nu lever gegeven voor deze vrijheid. Zij zijn nu niet verlaten.

De verplaatsing bleek ook een goed moment om aandacht te schenken aan het derde vliegtuig dat in Marknesse is gecrasht. Dit derde vliegtuig, een Armstrong Whitworth Whitley, heeft aan de Kleiweg een noodlanding gemaakt. Ook de namen van deze vijf vliegeniers, die na de noodlanding vijf jaar in krijgsgevangenschap hebben doorgebracht, worden op het informatiebord bij het monument herdacht.

Figuur 4 Monument op de nieuwe locatie met leerlingen van de Maria basisschool

Het onderhoud van het monument vindt bij toerbeurt plaats door de leerlingen van de drie basisscholen in Marknesse. Bij het monument wordt rond 4 mei door de scholen soms ook lesgegeven. De leerlingen zijn ook bij de 4-mei herdenkingen betrokken.